

KODEKS PRAKSE EUROPSKE STATISTIKE

ZA EUROPSKA I NACIONALNA
STATISTIČKA TIJELA

donio
Odbor za europski statistički sustav

28. rujna 2011

EUROPSKI
STATISTIČKI
SUSTAV

Predgovor

Vizija Europskog statističkog sustava (1)

“Europski statistički sustav vodeći je svjetski autoritet za statističke informacije i usluge te najvažniji pružatelj usluga Europskoj uniji i njezinim državama članicama. Na temelju znanstvenih načela i metoda Europski statistički sustav pruža i kontinuirano poboljšava program usklađene europske statistike koja je prijeko potreban temelj za demokratske procese i društveni napredak.”

Misija Europskog statističkog sustava

“Pružamo Europskoj uniji, svijetu i javnosti neovisne i visokokvalitetne informacije o gospodarstvu i društvu na europskoj, nacionalnoj i regionalnoj razini te informacije činimo dostupnima svima za svrhe donošenja odluka, istraživanja i rasprave.”

Za realizaciju te misije i vizije, članice Europskog statističkog sustava zalažu se za zajedničku suradnju i kontinuiranu interakciju s korisnicima u skladu s načelima Kodeksa prakse europske statistike i općim načelima upravljanja kvalitetom uključujući predanost vodstvu, partnerstvu, zadovoljstvu zaposlenika i kontinuiranom poboljšavanju, uz integraciju i usklađivanje.

Kodeks prakse europske statistike

Kodeks prakse europske statistike temelji se na 15 načela koja obuhvaćaju institucijsko okruženje, statističke proizvodne procese i statističke rezultate. Za svako od načela skup pokazatelja dobre prakse pruža odrednicu za ocjenu primjene Kodeksa. Kriteriji kvalitete europske statistike definirani su europskim statističkim pravom (2).

Statistička tijela (3), koja obuhvaćaju Komisiju (Eurostat), nacionalne zavode za statistiku i druga nacionalna tijela odgovorna za razvoj, proizvodnju i diseminaciju europske statistike (4) zajedno s vladama, ministarstvima i Europskim vijećem, obvezuju se pridržavati Kodeksa.

Načela Kodeksa prakse, zajedno s općim načelima upravljanja kvalitetom, zajednički su okvir kvalitete Europskog statističkog sustava.

(1) Uredba (EZ) 223/2009., članak 4.

(2) Uredba (EZ) 223/2009., članak 12.

(3) Uredba (EZ) 223/2009., članci 4. i 5.

(4) Uredba (EZ) 223/2009., članak 1. U Kodeksu prakse „ostala nacionalna tijela odgovorna za razvoj, proizvodnju i diseminaciju europske statistike“ zovu se „ostala statistička tijela“.

Institucijsko okruženje

Institucijski i organizacijski činitelji znatno utječu na učinkovitost i vjerodostojnost statističkog tijela koje razvija, proizvodi i diseminira europske statistike. Relevantna pitanja odnose se na profesionalnu neovisnost, ovlasti za prikupljanje podataka, primjerenost resursa, predanost kvaliteti, statističku povjerljivost, nepristranost i objektivnost.

NAČELO

1

PROFESIONALNA NEOVISNOST

Profesionalna neovisnost statističkih tijela od ostalih političkih, regulatornih i upravnih odjela i tijela te subjekata iz privatnog sektora osigurava vjerodostojnost europske statistike.

POKAZATELJ

- 1.1. Neovisnost nacionalnih zavoda za statistiku i Eurostata od političkih i ostalih vanjskih utjecaja pri izradi i diseminiranju službene statistike uređena je zakonom.
- 1.2. Čelne osobe nacionalnih zavoda za statistiku i Eurostata imaju dovoljno visok hijerarhijski položaj s pomoću kojega osiguravaju pristup političkim tijelima i upravnim javnim tijelima na višoj razini. One imaju najviši stupanj stručne sposobnosti.
- 1.3. Čelne osobe nacionalnih zavoda za statistiku i Eurostata te, gdje je primjenjivo, čelne osobe ostalih statističkih tijela imaju odgovornost osigurati da se statistike razvijaju, izrađuju i diseminiraju na neovisan način.
- 1.4. Čelne osobe nacionalnih zavoda za statistiku i Eurostata te, gdje je primjenjivo, čelne osobe ostalih statističkih tijela jedine su odgovorne za određivanje statističkih metoda, standarda i postupaka te sadržaja i vremenskog slijeda objavljivanja statistika.
- 1.5. Statistički programi rada objavljuju se, a periodička izvješća opisuju postignuti napredak.
- 1.6. Statistička priopćenja jasno se razlikuju i objavljuju neovisno o političkim stavovima.
- 1.7. Nacionalni zavodi za statistiku i Eurostat te, gdje je primjenjivo, ostala statistička tijela se prema potrebi javno izjašnjavaju o statističkim pitanjima uključujući kritike i zloupotrebe službene statistike.
- 1.8. Imenovanje čelnih osoba nacionalnih zavoda za statistiku i Eurostata te, gdje je primjenjivo, ostalih statističkih tijela, temelji se isključivo na stručnoj kompetentnosti. U pravnom okviru navedeni su razlozi na temelju kojih se mogu razriješiti dužnosti. To ne mogu biti razlozi kojima se ugrožava njihova stručna ili znanstvena neovisnost.

NAČELO

2

OVLASTI ZA PRIKUPLJANJE PODATAKA

Statistička tijela moraju imati jasne pravne punomoći za prikupljanje podataka za europske statističke potrebe. Upravna tijela, poduzeća i kućanstva te javnost u cjelini mogu se primorati da, na zakonskoj osnovi, a na zahtjev statističkih tijela, dopuste pristup ili prosljede podatke za potrebe europske statistike.

POKAZATELJ

- 2.1. Ovlasti statističkih tijela za prikupljanje informacija koje su potrebne za razvoj, proizvodnju i diseminaciju europske statistike uređene su zakonom.
- 2.2. Statističkim tijelima zakonom je dopuštena upotreba administrativnih podataka za statističke svrhe.
- 2.3. Na temelju pravnog akta statistička tijela mogu primorati na odgovor potreban za statistička istraživanja.

Resursi kojima raspoložu statistička tijela dovoljna su za ispunjavanje europskih statističkih zahtjeva.

POKAZATELJ

- 3.1. Ljudski, financijski i računalni resursi, dovoljni količinom i kvalitetom, raspoloživi su za udovoljavanje trenutačnim statističkim potrebama.
- 3.2. Opseg, razina detaljnosti i troškovi statistike primjereni su potrebama.
- 3.3. Postoje procedure za procjenu i opravdanje zahtjeva za novim statistikama u odnosu na njihove troškove.
- 3.4. Postoje procedure za procjenu kontinuirane potrebe za svim statistikama radi uvida u mogućnost njihova prekidanja ili zaustavljanja kako bi se resursi mogli osloboditi.

Statistička tijela predana su kvaliteti. Sustavno i redovito utvrđuju prednosti i slabosti za kontinuirano poboljšanje kvalitete procesa i proizvoda.

POKAZATELJ

- 4.1. Politika kvalitete definirana je i dostupna javnosti. Postoji organizacijska struktura i alati za potrebe upravljanja kvalitetom.
- 4.2. Postoje procedure za planiranje i praćenje kvalitete statističkog proizvodnog procesa.
- 4.3. Kvaliteta proizvoda redovito se nadzire, procjenjuje s obzirom na moguće kompromise i izvještava u skladu s kriterijima kvalitete za europske statistike.
- 4.4. Provodi se redovito i temeljito revidiranje najvažnijih statističkih rezultata te prema potrebi uz pomoć vanjskih stručnjaka.

Tajnost davatelja podataka (kućanstava, poduzeća, upravnih jedinica i ostalih izvještajnih jedinica), povjerljivost informacija koje oni daju te njihova upotreba isključivo za statističke svrhe potpuno je zajamčena.

POKAZATELJ

- 5.1. Statistička povjerljivost zajamčena je zakonom.
- 5.2. Zaposlenici se potpisom pri zapošljavanju obvezuju čuvati povjerljivost.
- 5.3. Propisane su kazne za svaku svjesnu povredu statističke povjerljivosti.
- 5.4. Propisane su smjernice i upute zaposlenicima za zaštitu statističke povjerljivosti u procesima proizvodnje i diseminacije. Politika povjerljivosti dostupna je javnosti.
- 5.5. Osigurani su fizički, tehnološki i organizacijski preduvjeti za zaštitu sigurnosti i integriteta statističkih baza podataka.
- 5.6. Na vanjske korisnike koji imaju pristup statističkim mikropodacima za istraživačke svrhe primjenjuju se strogi protokoli.

Statistička tijela razvijaju, proizvode i diseminiraju europsku statistiku poštujući znanstvenu neovisnost na objektivni, profesionalan i transparentan način, kojim se sa svim korisnici postupa jednako.

POKAZATELJ

- 6.1. Statistike se sastavljaju na objektivnoj osnovi temeljenoj na statističkim pravilima.
- 6.2. Izbor izvora podataka i statističkih metoda te odluka o diseminaciji statistika određeni su statističkim pravilima.
- 6.3. Pogreške pronađene u objavljenim statistikama ispravljaju se i objavljuju u najkraćem mogućem roku.
- 6.4. Informacije o primijenjenim metodama i postupcima dostupne su javnosti.
- 6.5. Datumi i vrijeme objavljivanja statističkih podataka unaprijed se objavljuju.
- 6.6. Unaprijed se najavljuju veće revizije i metodološke promjene.
- 6.7. Svi korisnici imaju jednak i istodoban pristup statističkim priopćenjima. Svaki privilegirani, raniji pristup vanjskog korisnika ograničen je, kontroliran i objavljen. U slučaju prijevremenog pristupa podacima procedure koje određuju raniji pristup revidirane su radi osiguravanja nepristranosti.
- 6.8. Statistička priopćenja i izjave na konferencijama za novinare objektivni su i nepristrani.

Statistički procesi

Europski i drugi međunarodni standardi, smjernice i dobre prakse potpuno se poštuju u postupcima koje statistička tijela provode radi organiziranja, prikupljanja, obrade i diseminiranja europske statistike. Vjerodostojnost statistike povećava se stjecanjem reputacije dobrog upravljanja i djelotvornosti. Odgovarajuća obilježja jesu dobra metodologija, primjereni statistički postupci, umjerna opterećenost davatelja podataka i ekonomičnost.

Dobra metodologija mora podupirati kvalitetu statistike. Za to su nužni odgovarajući alati, postupci i stručnost.

POKAZATELJ

- 7.1. Sveukupni metodološki okvir koji se primjenjuje za europsku statistiku slijedi europske i ostale međunarodne standarde, smjernice i dobru praksu.
- 7.2. Postoje procedure za osiguravanje dosljedne primjene standardnih pojmova, definicija i klasifikacija unutar statističkog tijela.
- 7.3. Poslovni registar i okvir za istraživanja stanovništva redovito se ocjenjuju i prema potrebi prilagođuju radi postizanja visoke razine kvalitete.
- 7.4. Postoji detaljna usklađenost između nacionalnog klasifikacijskog sustava i odgovarajućeg europskog sustava.
- 7.5. Zapošljava se kadar s diplomom iz odgovarajućih akademskih disciplina.
- 7.6. Statistička tijela primjenjuju politiku kontinuiranog stručnog osposobljavanja svojih zaposlenika.
- 7.7. Radi poboljšanja metodologije, učinkovitosti primijenjenih metoda te promicanja upotrebe boljih alata organizira se, kada je to moguće, suradnja sa znanstvenom zajednicom.

Odgovarajući statistički postupci, primijenjeni od prikupljanja podataka do potvrđivanja podataka, moraju podržavati kvalitetu u statistici.

POKAZATELJ

- 8.1. Za one europske statistike koje se temelje na administrativnim podacima definicije i pojmovi korišteni za administrativne svrhe dobra su aproksimacija onima koji se traže za statističke svrhe.
- 8.2. Za statistička istraživanja upitnici se sustavno testiraju prije prikupljanja podataka.
- 8.3. Nacrtni uzorci, izbor uzoraka i metode procjene dobro su utemeljeni i redovito se preispituju i prema potrebi revidiraju.
- 8.4. Prikupljanje i unos podataka te šifriranje rutinski se nadziru i prema potrebi revidiraju.
- 8.5. Primjenjuju se odgovarajuće metode za uređivanje i imputiranje podataka koji se, prema potrebi, redovito preispituju, revidiraju i ažuriraju.
- 8.6. Revizije slijede standardne, dobro utemeljene i transparentne postupke.
- 8.7. Statistička tijela uključena su u oblikovanje administrativnih podataka kako bi administrativne podatke što više prilagodili statističkim potrebama.
- 8.8. Sklopljeni su sporazumi s vlasnicima administrativnih podataka u kojima se utvrđuje zajednička predanost za upotrebu tih podataka za statističke svrhe.
- 8.9. Statistička tijela surađuju s vlasnicima administrativnih podataka u vezi s osiguravanjem kvalitete podataka.

Zahjevi pri izvještavanju proporcionalni su potrebama korisnika podataka te nisu pretjerani za davatelje podataka. Statistička tijela prate opterećenost davatelja podataka i postavljaju ciljeve za smanjivanje te opterećenosti kroz vrijeme.

POKAZATELJ

- 9.1. Opseg i složenost zahtjeva europske statistike ograničeni su na nužne potrebe.
- 9.2. Izvještajna obveza raspoređena je što je moguće šire po ciljanim populacijama pojedinih istraživanja.
- 9.3. Informacije koje se traže od poslovnih subjekata prikupljaju se, koliko god je to moguće, iz njihovih računovodstvenih iskaza, a gdje god je to moguće, prikupljaju se elektronički radi olakšavanja prikupljanja.
- 9.4. Administrativni izvori koriste se kad god je to moguće kako bi se izbjeglo ponavljanje zahtjeva za davanjem podataka.
- 9.5. Da bi se izbjeglo ponavljanje istraživanja, uspostavlja se razmjena podataka među statističkim tijelima.
- 9.6. Statistička tijela promiču mjere koje omogućuju povezivanje izvora podataka radi smanjivanja opterećenja davatelja podataka.

Resursima se učinkovito raspolaze.

POKAZATELJ

- 10.1. Unutarnjim i neovisnim vanjskim mjerama nadzire se način upotrebe resursa u statističkom tijelu.
- 10.2. Produktivni potencijal informacijskih i komunikacijskih tehnologija optimiziraju se za prikupljanje, obradu i diseminiranje podataka.
- 10.3. Ulaže se proaktivan napor u poboljšavanje statističkih potencijala administrativnih podataka radi ograničavanja resursa za izravna statistička istraživanja.
- 10.4. Statistička tijela promiču i primjenjuju standardizirana rješenja koja povećavaju ekonomičnost i učinkovitost.

Statistički rezultati

Raspoloživi statistički podaci moraju zadovoljavati potrebe korisnika. Statistika udovoljava europskim standardima kvalitete i služi potrebama europskih institucija, vlada, istraživačkih ustanova, poduzeća i šire javnosti. Važnost se pridaje tomu da statistike budu relevantne, točne, pouzdane, pravodobne, usklađene, usporedive na razini regija i država te lako dostupne korisnicima.

NAČELO

11

RELEVANTNOST

Europska statistika mora udovoljavati potrebama korisnika.

POKAZATELJ

- 11.1. Primjenjuju se postupci kojima se dobivaju povratne informacije od korisnika, prati relevantnost i praktična upotrebljivost postojeće statistike pri udovoljavanju potrebama korisnika te razmatraju njihove novonastale potrebe i prioritete.
- 11.2. Zadovoljene su prioritetne potrebe i iskazuju se u programu rada.
- 11.3. Redovito i sustavno prati se zadovoljstvo korisnika.

NAČELO

12

TOČNOST I POUZDANOST

Europska statistika mora točno i pouzdano odražavati stvarnost.

POKAZATELJ

- 12.1. Izvori podataka, međurezultati i statistički rezultati redovito se ocjenjuju i potvrđuju.
- 12.2. Uzoračke greške i neuzoračke greške mjere se i sustavno dokumentiraju u skladu s europskim standardima.
- 12.3. Revizije se redovito analiziraju radi poboljšanja statističkih procesa.

NAČELO

13

PRAVODOBNOST I VREMENSKA ODREĐENOST

Europska statistika se pravodobno objavljuje i diseminira u određenom vremenu.

POKAZATELJ

- 13.1. Pravodobnost udovoljava europskim i drugim međunarodnim standardima objavljivanja.
- 13.2. Standardni dnevni sat objavljivanja statistike dostupan je javnosti.
- 13.3. Periodičnost statistike uzima u obzir potrebe korisnika kad god je to moguće.
- 13.4. Odstupanje od rasporeda vremena diseminacije unaprijed se objavljuje, objašnjava te se određuje novi datum objavljivanja.
- 13.5. Privremeni rezultati prihvatljive točnosti objavljuju se prema potrebi.

Europska statistika dosljedna je iznutra, po vremenu i usporediva među regijama i državama; moguće je kombiniranje i skupna upotreba srodnih podataka iz različitih izvora.

POKAZATELJ

- 14.1. Statistika je iznutra smisljena i dosljedna (tj. promatrani aritmetički i računovodstveni identiteti).
- 14.2. Statistike su usporedive u prihvatljivom razdoblju.
- 14.3. Statistika se prikuplja na temelju skupnih standarda koji se odnose na opseg, definicije, jedinice i klasifikacije u različitim istraživanjima i izvorima.
- 14.4. Statistike iz različitih izvora i različite periodičnosti uspoređuju se i usklađuju.
- 14.5. Usporedivost podataka po zemljama unutar Europskog statističkog sustava postiže se periodičnom izmjenom podataka Europskog statističkog sustava i drugih statističkih sustava. Metodološke studije provode se u uskoj suradnji država članica i Eurostata.

Europska statistika predstavljena je na jasan i razumljiv način, objavljena na odgovarajući i primjeren način, raspoloživa i dostupna na nepristranoj osnovi zajedno s metapodacima i smjernicama.

POKAZATELJ

- 15.1. Statistike i odgovarajući metapodaci predstavljeni su i pohranjeni u obliku koji omogućuje ispravno tumačenje i smislene usporedbe.
- 15.2. Za diseminacijske usluge koriste se moderne informacijsko-komunikacijske tehnologije i, prema potrebi, objavljivanje u tradicionalnom tiskanom obliku.
- 15.3. Kad je to moguće, osiguravaju se analize po narudžbi i informira javnost.
- 15.4. Pristup mikropodacima dopušta se za istraživačke svrhe i uređuje se posebnim pravilima i protokolima.
- 15.5. Metapodaci se dokumentiraju u skladu sa standardiziranim sustavima metapodataka.
- 15.6. Korisnici se obavještavaju o metodologiji statističkih procesa uključujući korištenje administrativnih izvora podataka.
- 15.7. Korisnici se obavještavaju o kvaliteti statističkih rezultata u odnosu na kriterije kvalitete europske statistike.

ZA VIŠE INFORMACIJA O KODEKSU PRAKSE EUROPSKE STATISTIKE POSJETITE:

<http://ec.europa.eu/eurostat/quality> – adresa e-pošte: ESTAT-QUALITY@ec.europa.eu

Ured za publikacije